

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ
ОБІГ І КРЕДИТ

FINANCE, MONETARY
CIRCULATION AND CREDIT

УДК 659.14(045)

JEL Classification G32

Громова Анастасія

асистент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця, Україна

E-mail: nanigrom@mail.ru

Пилипишина Ірина

студентка

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця, Україна

E-mail: irynapylypyshyna@gmail.com

Носковська Анна

студентка

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця, Україна

E-mail: noskovska@mail.ua

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Gromova Anastasiia

assistant

Vinnitsia Institute of Trade and Economics Kyiv National University of Trade and Economics,
Vinnitsia, Ukraine

E-mail: nanigrom@mail.ru

Pylypyshyna Iryna

student

Vinnitsia Institute of Trade and Economics Kyiv National University of Trade and Economics,
Vinnitsia, Ukraine

E-mail: irynapylypyshyna@gmail.com

Noskovska Anna

student

Vinnitsia Institute of Trade and Economics Kyiv National University of Trade and Economics,

Vinnytsia, Ukraine
E-mail: noskovska@mail.ua

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF FINANCIAL RESOURCES ENTERPRISE

Анотація

Актуальність. Здатність фінансових ресурсів трансформуватись у матеріальні, інтелектуальні, технічні, інноваційні та інші види ресурсів обумовлює їх вагомість у фінансово-господарській діяльності підприємства. Фінансові ресурси підприємств є одними із найважливіших видів ресурсів, але досить складним для дослідження. За таких умов важливим стає застосування сучасних механізмів, принципів, ефективних методів, інструментів в процесі формування та використання фінансових ресурсів підприємства.

Методи. У статті використовувалися методи спостереження, аналізу, порівняння, узагальнення.

Результати. Досліджено основи формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Обґрунтовано зміст поняття фінансові ресурси, їх роль для підприємства та структуру. Визначено та систематизовано основні етапи управління формуванням фінансових ресурсів, а також напрями ефективного управління як формуванням, так і використанням фінансових ресурсів.

Перспективи. Можливість найефективнішого використання підприємством фінансових ресурсів для отримання ним максимального прибутку.

Ключові слова: фінансові ресурси, управління, механізм управління, формування та використання фінансових ресурсів.

Abstract

Introduction, Purpose. The ability of financial resources to transform into a material, intellectual, technical, innovative and other types of resources determines their importance in the financial and economic operation of the enterprise. Financial resources of the enterprises are one of the most important kinds of resources, but rather difficult to study. Under such conditions it becomes important application of modern mechanisms, principles, effective methods, tools in the process of formation and use of financial resources

Methods. The paper used methods of observation, analysis, comparison, generalization.

Results. The basics of formation and use of financial resources. Grounded meaning of financial resources, their role and structure of the enterprise. Defined and systematized main stages of management of financial resources, as well as areas of good governance as the formation and use of financial resources.

Prospects. The ability of the efficient use of financial resources of the enterprise to get them maximum profit.

Keywords: financial resources, management, management mechanism, the formation and use of financial resources.

Аннотация

Актуальность. Способность финансовых ресурсов трансформироваться в материальные, интеллектуальные, технические, инновационные и другие виды ресурсов обуславливает их значимость в финансово-хозяйственной работе предприятия. Финансовые ресурсы предприятий являются одними из важнейших видов ресурсов, но достаточно сложным для исследования. При таких условиях важным становится применение современных механизмов, принципов, эффективных методов, инструментов в процессе формирования и использования финансовых ресурсов предприятия.

Методы. В статье использовались методы наблюдения, анализа, сравнения, обобщения.

Результати. *Исследованы основы формирования и использования финансовых ресурсов предприятия. Обосновано содержание понятия финансовые ресурсы, их роль для предприятия и структуру. Определены и систематизированы основные этапы управления формированием финансовых ресурсов, а также направления эффективного управления как формированием, так и использованием финансовых ресурсов.*

Перспективы. *Возможность эффективного использования предприятием финансовых ресурсов для получения им максимальной прибыли.*

Ключевые слова: *финансовые ресурсы, управление, механизм управления, формирования и использования финансовых ресурсов.*

Актуальність. Становлення та розвиток ринкових відносин в Україні зумовлює необхідність всебічного дослідження проблем фінансування суб'єктів господарювання, і зокрема, процесів формування та використання фінансових ресурсів як основи фінансового забезпечення господарської діяльності підприємств. Фінансові ресурси за цих умов мають першочергове значення, так як вони є єдиним видом ресурсів підприємства, що трансформуються безпосередньо й з мінімальними проміжками часу у будь-який інший вид ресурсів. За таких умов важливим стає застосування сучасних механізмів, принципів, ефективних методів, інструментів в процесі формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Необхідність дослідження в даному напрямі обумовлена також основними принципами, пов'язаними з проблемами забезпечення ефективної діяльності та досягнення динамічної рівноваги із зовнішнім середовищем, пошуком шляхів виживання підприємств за умов розвитку ринку та інтеграційних процесів, нових факторів їх успіху в конкурентному середовищі. Саме винятковою роллю, що належить фінансовим ресурсам у життєдіяльності підприємства, а також складності управління процесом формування та подальшого використання фінансових ресурсів обумовлюється актуальність обраної теми.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання наукового тлумачення сутності, призначення, формування та розподілу фінансових ресурсів розглядалися в наукових працях вітчизняних та закордонних вчених-економістів, серед яких: Балабанов І.Т., Вінц Ю.О., Катан Л.І., Рибалко Н.О., Силка О.С., Телишевська Л.І., Павлюк К.В., Шахова Г.Р. та інші. У дослідженнях названих економістів відображено аспекти сутності й ролі фінансових ресурсів, їхнього впливу на економіку і фінанси на мікро- і макроекономічному рівні. Однак загальноприйнятої думки про сутність даного поняття у науковців немає.

Мета. Узагальнення теоретико-методологічних аспектів формування та ефективного використання фінансових ресурсів підприємств.

Методи. У статті використовувалися методи спостереження, аналізу, порівняння, узагальнення.

Результати. Основа фінансів підприємств – це фінансові ресурси: грошові доходи і накопичення, які формуються у суб'єктів господарювання в процесі їх господарської діяльності за рахунок власних, позикових і залучених джерел фінансування і використовуються для формування активів підприємства, грошових резервів, виконання фінансових зобов'язань, а також для здійснення інших заходів з метою забезпечення ефективного розвитку підприємства та підвищення рівня його платоспроможності. Платоспроможність являє собою наявність у підприємства фінансових можливостей для

регулярного та своєчасного погашення своїх боргових зобов'язань [7, с. 51].

Економічна категорія «ресурси» має ряд певних особливостей: потреба в ресурсах пов'язана з процесом суспільного виробництва та створення споживчої вартості; структура ресурсів динамічна та залежить від розвитку продуктивних сил і виробничих відносин; використання будь – якого виду ресурсів передбачає їх вартісне відтворення.

Наявність достатніх «дешевих» фінансових ресурсів – необхідна умова успішного функціонування будь-якої підприємницької структури. У системі основних економічних ресурсів важлива роль належить фінансовим ресурсам. Управління фінансовими ресурсами підприємства включає в себе систему принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, які пов'язані з оптимальним формуванням фінансових ресурсів, а також забезпеченням високої ефективності їх використання.

Основною метою формування фінансових ресурсів підприємства є повне задоволення його фінансових потреб, що забезпечують передбачені темпи його сталого розвитку в перспективі. У сучасних умовах управління формуванням фінансових ресурсів підприємства є досить актуальним. Перед керівництвом постають проблеми вибору джерела фінансування, оптимізації співвідношення власних і залучених коштів і мінімізації вартості останніх. Дуже важливо вибрати доцільний варіант залучення фінансових ресурсів. Фінансові ресурси у достатній наявності визначають фінансовий добробут підприємства, його платоспроможність, ліквідність та фінансову стійкість. Інноваційний розвиток суб'єктів господарювання зумовлює необхідність всебічного дослідження проблем фінансування, зокрема, процесів формування фінансових ресурсів як основи фінансового забезпечення господарської діяльності підприємств [1, с. 344].

Природні, матеріальні, трудові ресурси властиві будь-якому виробництву, їх називають «базовими», у той час, коли фінансові ресурси виникають на ринковому етапі розвитку суспільного виробництва, їх відносять до похідних. Однозначно, що фінансові ресурси є грошовим вираженням новоствореної вартості на підприємстві. Тобто джерелом їх формування є валовий внутрішній продукт [3, с. 103].

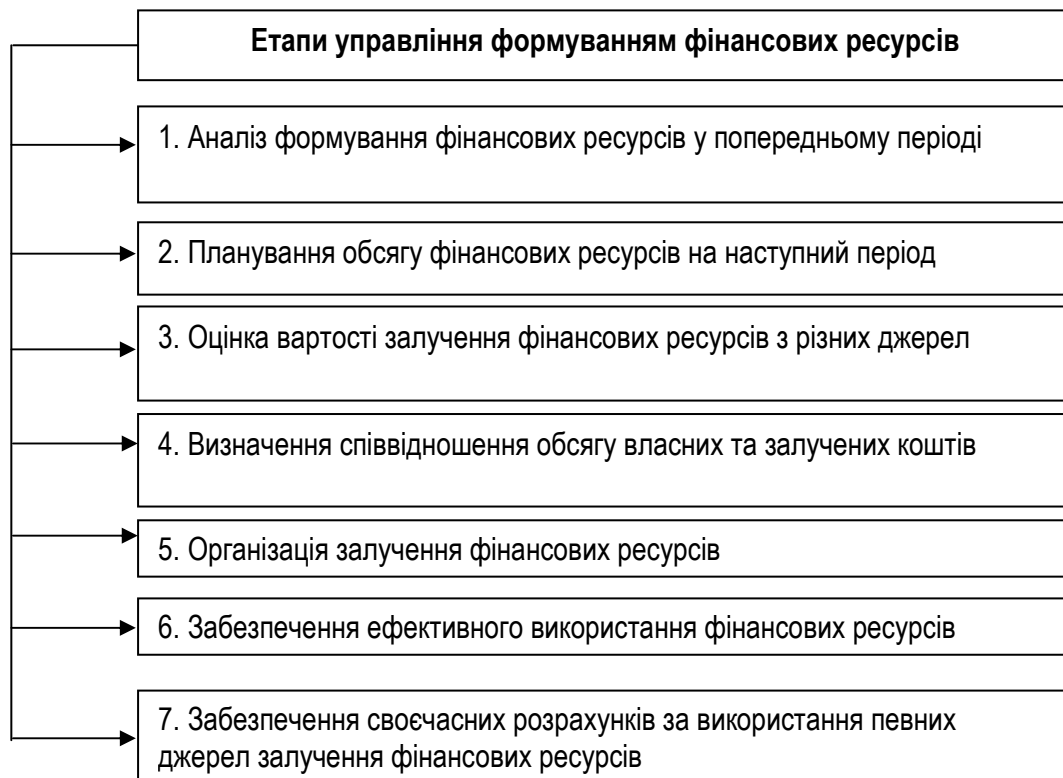
Підприємство у своїй діяльності використовує як власний, так і позиковий капітал у певному співвідношенні. Власний капітал характеризується простотою залучення, високою віддачею та забезпеченням фінансової стійкості розвитку підприємства і зниженням ризику банкрутства. Але використання лише його веде до невикористання потенційної можливості приросту рентабельності власного капіталу. Позиковий капітал теж має як позитивні, так і негативні риси. Так, до позитивних належать збільшення фінансового потенціалу, можливість збільшення приросту рентабельності власного капіталу підприємства, більш низька вартість залучення у порівнянні з власним капіталом. Водночас використання позикового капіталу має свої недоліки, зокрема, складність залучення коштів, оскільки це залежить від рішень кредиторів, необхідність надання відповідних гарантій або застави, зниження норми прибутку активів (оскільки прибуток зменшується на суму сплачених відсотків за кредит) і зниження фінансової стійкості підприємства [4, с. 279]. З огляду на вказане потрібно правильно визначити співвідношення між власним і позиковим капіталом.

Значні фінансові ресурси, особливо при створенні нових і реконструйованих підприємств, можуть бути мобілізовані на фінансовому ринку. При цьому

використовується продаж акцій, облігацій та інших видів цінних паперів, що випускаються даним підприємством, а також позикові кошти у вигляді різних кредитів.

Прийняття управлінських рішень стосовно процесу формування фінансових ресурсів є одним із найважливіших завдань фінансового менеджменту підприємства в частині управління фінансовими ресурсами. Результатом втілення цих рішень є створення з відповідних джерел ресурсної бази суб'єкта господарювання [6, с. 109].

Для успішної діяльності підприємства необхідно раціонально управляти процесом формування фінансових ресурсів. Управління формуванням фінансових ресурсів підприємства здійснюється за такими основними етапами (рис. 1) [8, с. 275].

Рис. 1. Основні етапи управління формуванням фінансових ресурсів

Джерело [8, с. 275]

Управлінню фінансовими ресурсами підприємств притаманні певні властивості: безперервність; циклічність; залежність ефективності управління від послідовності його етапів; динамічність; стійкість. В управлінні фінансовими ресурсами підприємства, на нашу думку, домінують наступні основні принципи: узгодженості термінів фінансових операцій; платоспроможності; рентабельності інвестування; збалансування ризиків; врахування потреб ринку; максимізації рентабельності [5, с. 264].

Система управління формуванням фінансових ресурсів є складовою фінансового механізму підприємства. Сукупність фінансових стимулів, важелів, інструментів, форм і способів регулювання економічних процесів і відносин створює механізм формування фінансових ресурсів суб'єкта господарювання. Розглянемо види основних складових елементів механізму формування фінансових ресурсів.

Існує два методи механізму формування фінансових ресурсів: забезпечення та регулювання. До методів забезпечення відносять самофінансування, мобілізацію на фінансовому ринку, державне фінансування, взаємне фінансування. До методів регулювання відносять: планування, прогнозування, регулювання, контроль.

Важелями механізму формування фінансових ресурсів виступають: ставки податків, норми і порядок нарахування, амортизаційні відрахування, відсоткова ставка, курси цінних паперів, застава, курси валют, обсяги державних закупівель, розмір дотацій і субсидій, умови доступу на ринок.

До інструментів відносять: прибуток, податки, лізинг, інвестиції, цінні папери, державні закупівлі, амортизаційні відрахування, кредит, факторинг, валютні цінності, дотації, субсидії, субвенції.

Наступним елементом механізму формування фінансових ресурсів виступає нормативно-правове забезпечення. До нього відносять закони та підзаконні нормативно-правові акти держави та суб'єктів господарювання.

Виділяють також таку складову, як інформаційне забезпечення, яке в свою чергу поділяють на внутрішню та зовнішню інформацію суб'єкта підприємництва. До внутрішньої інформації відносять: дані внутрішньої фінансової звітності та бухгалтерського обліку, висновки внутрішнього аудиту, показники фінансового стану підприємства. До зовнішньої інформації належить: державне регулювання, стан розвитку галузі, показники розвитку фінансового ринку, основні показники грошово-кредитного ринку, політична ситуація в державі, кон'юнктура світового фінансового ринку.

Останнім елементом, що відносять до механізму формування фінансових ресурсів є фінансова політика. Вона включає у себе: дивідендну політику, політику управління, інвестиційну політику та амортизаційну політику [2, с. 57].

Основою механізму формування фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва як цільової підсистеми є фінансова політика – складова загальної стратегії. Механізм формування фінансових ресурсів розробляється з урахуванням конкретних умов функціонування підприємства, характеристик зовнішнього середовища та тієї стратегічної мети, яку визначено керівництвом

Необхідно також зазначити, що успішна діяльність підприємства неможлива без ефективного управління як формуванням, так і використанням фінансових ресурсів. Воно може бути спрямоване на досягнення таких цілей:

- виживання в умовах конкурентної боротьби;
- уникнення банкрутства і великих фінансових невдач;
- лідерство в боротьбі з конкурентами;
- збільшення ринкової вартості;
- забезпечення темпів зростання економічного потенціалу;
- зростання обсягів виробництва та реалізації;
- збільшення прибутку;
- зниження витрат;
- забезпечення рентабельної діяльності та ін. [7, с. 53].

Висновки і перспективи. Фінансові ресурси підприємства формуються під час заснування підприємств, утворюються за рахунок власних та прирівняних до них коштів,

мобілізуються на фінансовому ринку, надходять у порядку розподілу грошових надходжень. Фінансові ресурси, що формуються на рівні підприємств, забезпечують можливість здійснення виробництва продукції, інвестування, формування оборотних коштів, створення фондів економічного стимулювання, виконання зобов'язань перед бюджетом, фінансово-кредитною системою, постачальниками та працівниками, здійснення міжгосподарських розрахунків. Їх рух опосередковує рух матеріальних та трудових ресурсів, необхідних складових організації виробничого процесу. Достатній розмір фінансових ресурсів забезпечує стабілізацію обсягів виробництва, можливість його розширення; високий, проте не повний рівень використання виробничих потужностей; достатній рівень забезпечення організації матеріальними ресурсами.

Список використаних джерел

1. Балабанов И. Т. Основы финансового менеджмента : учеб. пособие для сред. спец. учеб. заведений – 3-е изд. / И. Т. Балабанов. – М. : Финансы и статистика, 2009. – 526 с.
2. Вінц Ю.О. Удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства / Ю.О. Вінц // Держава та регіони. – 2009. – № 10. – С. 55–59.
3. Катан Л.І. Фінансові ресурси підприємства та особливості їх формування / Л.І. Катан, А.І. Сидоренко // Ефективна економіка. – 2014. – № 6. – С. 101-105.
4. Козачок І. А. Формування та управління ефективним використанням фінансових ресурсів підприємства / І. А. Козачок // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2011. – № 47 – С. 277–283.
5. Кропивцова Н. І. Особливості формування фінансових ресурсів підприємства / Н. І. Кропивцова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2011. – Вип. 1. – С. 261-268.
6. Рибалко Н.О. Особливості формування фінансових ресурсів підприємствами санітарно-курортного комплексу / Н.О. Рибалко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – №12(91). – С. 108-111.
7. Силка О. С. Управління фінансовими ресурсами підприємства / О.С. Силка // Інноваційний потенціал української науки – XXI сторіччя. – 2010. – №4. – С. 48-53.
8. Телишевська Л. І. Управління фінансовими ресурсами підприємства в межах його інвестиційної діяльності [Текст] / Л. І. Телишевська, О. В. Птащенко, А.В.Белоус // Бізнес Інформ. – 2014. – № 8. – С.273-277.

References

1. Balabanov, T. I. (2009). *Osnovy finansovogo menedzhmenta : ucheb. posobiye dlya sred. spets. ucheb. zavedeniy – 3-ye izd.* [Fundamentals of Finance Management: Textbook. for the environment. spec. Textbook. wound - 3rd ed.]. Moscow, Russia: Finance and Statistics, 526.
2. Wintz, J.O. (2009). Improving the financial management of the enterprise, *State and Regions*, 10, 55-59.
3. Catan, L.I., Sidorenko, A.I. (2014). The financial resources of the company and especially their formation, *Efficient Economy*, 6, 101-105.
4. Kozachok, I. A. (2011). Formation and management of efficient use of financial resources, *Humanitarian Bulletin DIG*, 47, 277-283.
5. Kropivtsova, N. I. (2011). Features of formation of financial resources, *Economic strategy and prospects for development of trade and services*, 1, 261-268.
6. Rybalko, N.O. (2010). Features of formation of financial resources sanitary resort, *Formation of market relations in Ukrainian*, 12 (91), 108-111.
7. Silk, O.S. (2010). Financial management company, *Innovative potential of Ukrainian science*, 4, 48-53.
8. Telyshevska, L.I., Ptashchenko, A.V., Byelous, A. V. (2014). Financial management company within its investment, *Business Inform*, 8, 273-277.